

بخش سوم: دانش‌های زبانی

دانش زبانی و نکات دستوری با مثال‌های متعدد در این بخش آموزش داده شده است.

بخش چهارم: دانش‌های ادبی

در این بخش، آرایه‌ها و نکات ادبی که بسیار ساده و جذاب‌اند با مثال‌هایی از زیباترین و مناسب‌ترین ابیات برای شما عزیزان توضیح داده شده است. لازم به ذکر است که هرگز نباید آرایه‌ها را در ابیات حفظ کنید؛ زیرا تعداد ابیات بی‌شمار است. باید آنها را مانند دانش زبانی یاد بگیرید و هر بیت برای شما در حکم یک مثال باشد.

بخش پنجم: تاریخ ادبیات

در این بخش، همهٔ شخصیت‌ها و آثار علمی، ادبی و سیاسی آنها که در کتاب درسی آمده، توضیح داده شده است. برای یادگیری آسان‌تر، مطلب مربوط به هر شاعر یا نویسنده به سه بخش تاریخ زندگانی، توضیحات و آثار تقسیم شده است. از حسن سلیقهٔ ناشر گرامی و تصویرگران هنرمند، این قسمت مصور به چهرهٔ شاعران و نویسندگان است.

بخش ششم: بانک سؤالات امتحانی

در این بخش، برای هر درس نمونه سؤال‌های امتحانی اعم از

۲۷۸. گزینه «۲»

خداوند، به حق نیک مردان / که احوال بد م رانیک گردان
 ۱ ۲ ۳

۲۷۹. گزینه «۴»

پاسخنامه نمونه آزمون نوبت اول

۱. تقصیر: مقصّر، قصور / نصف: انصاف، منصف
۲. الف) درست / ب) درست / پ) نادرست
۳. الف) برمی خاست / ب) خوار / پ) قربت / ت) گذار
۴. خرناسه - تقلّا
۵. برعهده دانش آموز است.

پاسخنامه نمونه آزمون نوبت دوم

۱. اخلاق: خُلق / تعویض: عوض
۲. الف) خیش / ب) خرد / پ) دادخواهی
۳. «ص»: صلی الله علیه و آله و سلّم / «ع»: علیه السّلام
۴. ظلال - آل
۵. الف) آسودگی - جدایی / ب) خیراندیشی - ابزار جنگ
۶. برعهده دانش آموز است.

۱۰۸. الف) برای تو پرواز بس زود و دشوار است، که از نوکاران کار بسیار خواهد؟

۱۰۹. الف) تکرار (واژه «گه») / ب) تشبیه

۱۱۰. مناظره (گفت‌وگو)

۱۱۱. بر عهده دانش آموز است.

۱۱۲. گزینه «۲»

۱۱۳. گزینه «۲»: برای تو آسودگی باید برای من رنج («را» به جای متّم / متّم)

حرف اضافه آمده است.)

۱۱۴. گزینه «۱»

۱۱۵. گزینه «۳»

۱۱۶. گزینه «۲»

۱۱۷. الف) اثنا: میانه‌ها، در اثنای: در میان، در بین

ب) اعظم: بزرگ، بزرگ‌تر / غفلت: بی‌خبری، ناآگاهی، نادانی /

سپری می‌شود: می‌گذرد، تمام می‌شود

پ) ناشتایی: آنچه پس از مدّتی غذا نخوردن می‌خورند.

۱۱۸. الف) حیات / ب) عازم / پ) عمارت

۱۱۹. الف) بیتوته / ب) غلات

۱۲۰. قدر لحظه‌های عمرت را بدان که به سرعت می‌گذرند.

۱۲۱. الف) عمر خود را بیهوده تلف نکن / ب) از حرف زدن ناتوان شدم. /

پ) اضطراب داشتم.

۱۲۲. نگران فردا نباش.

۱۲۳. الف) بود / ب) گردد

۴۴. کدام گزینه از آثار علی شریعتی نیست؟

- (۱) کویر
(۲) فاطمه، فاطمه است.
(۳) الهی نامه
(۴) اسلام شناسی

درس سوم

نسل آینده ساز

واژگان و املا

۴۵. معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

- (الف) رسانه‌ها از انحراف نسل جوان سخن می‌گویند.
(ب) خدای متعال هم به شما کمک خواهد کرد.

۴۶. جمله‌های زیر را با یکی از کلمه‌های داخل پرانتز کامل کنید.

- (الف) جوانان اهل دریافتن و کردن هستند. (تهلیل / تحلیل)
(ب) ما از میلیون‌ها جوان برخوردار است. (جامه / جامعه)

۴۷. با توجه به معنی کلمه‌های داخل پرانتز با حروف داده شده کلمه بسازید.

ئ - ت - ی - ه (دسته):

ت - ی - غ - ر (مردانگی):

معنی و مفهوم

۴۸. معنا و مفهوم بیت‌های زیر را بنویسید.

- (الف) بی‌ادب، تنه‌انگیز خود را داشت بد بلکه آتش در همه آفاق زد
(ب) منتظران بهار، فصل شکفتن رسید مژده به گل با برید، یار به گلشن رسید

۴۹. مفهوم جمله «آینده با حرف ساخته نمی‌شود» چیست؟

قلب کوچکم را به چه کسی بدهم؟

تکرار

گاهی شاعر یا نویسنده برای زیباتر شدن یا تأکید بر چیزی کلمه یا کلماتی را در بیت یا متن **تکرار** می‌کند.

مثال:

• ای جان جان جان جانمانندیم از بهر نان برج، گداری مکن در بزم سلطان ساقیا

• پرورده عشق شد سرشتم جز عشق مباد سرنو شتم

• گرچه شده ام چو مویش از غم یک موی نخواهم از سرش کم

• یار مرا، غار مرا، عشق جگر خوار مرا یار تویی، غار تویی، خواجه نکه دار مرا

• تکرار آگاهانه بر تأثیر سخن می‌افزاید.

• شاعران از تکرار برای زیباسازی و تأثیرگذاری شعر استفاده می‌کنند و

حتی گاهی یک بیت را در شعر تکرار می‌کنند.

زاویه دید

به کسی که داستان را تعریف می‌کند **راوی داستان** می‌گویند.

باتوجه به اینکه چه کسی راوی داستان است، **زاویه دید** مشخص می‌شود.

بخش سوم

دانش زبانی

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- بررسی همه نکات زبانی و دستوری کتاب همراه توضیحات کامل و مثال‌های کاربردی
- استفاده از جدول‌ها و نمودارها برای تثبیت آموخته‌ها

ویک‌ب‌وین‌وی

گزینه ۴: «چنگ» مفعول است.

۹۷. گزینه «۲»

۹۸. گزینه «۴»: ارض به معنی زمین و قربت به معنای نزدیکی است.

۹۹. الف) برومند: بارور، باثمر، پر بار / پند: نصیحت، اندرز

ب) مستجاب: برآورده شده، اجابت شده، قبول شده

۱۰۰. جرئت: شهامت / سعی: تلاش

۱۰۱. الف) خشنود / ب) بهر

۱۰۲. الف) از بس، آن راه نزدیک به نظرش طولانی و دور می‌آمد،

جهان مقابل چشمش تاریک شد (خسته و ناامید شد).

ب) تو باید مهارت‌های مختلف را بیاموزی و راه و رسم زندگی را یاد بگیری.

۱۰۳. اول باید پاهایت را محکم بر روی زمین بگذاری، سپس به فکر

ایستادن باشی. ابتدا باید مقدمات کار را فراهم کنی.

۱۰۴. مشکلات و سختی‌های بسیاری را تحمل کرده‌ام.

۱۰۵. بی‌حس شده بود.

۱۰۶. من اینجا چون نگهبانم تو چون گنج تو را آسودگی باید مرا رنج

برای من

برای تو

۱۰۷.

گزاره			نهاد	جمله
مفعول	متمم	فعل		
علم زندگانی	مرا (به من)	آموخت	هجوم فتنه‌های آسمانی	الف
پرها	از بالم	شکستند	کودکان	ب

درس اول

زنگ آفرینش

جمله

جمله، کلمه یا مجموعه‌ای از کلمه‌هاست که معنای کاملی دارد و پیامی را به شنونده یا خواننده منتقل می‌کند.

مثال: شب‌نم از روی برگ گل برخاست.

فعل

مهم‌ترین بخش جمله، **فعل** است و بدون آن معنای جمله ناقص است.

مثال:

- معلّم دوباره تنها ← به دلیل نداشتن فعل، معنای کاملی ندارد.
- معلّم دوباره تنها شد. ← با فعل معنای آن کامل است.

فعل حذف‌شده (محذوف)

گاهی برای آهنگین کردن نثر، رعایت وزن شعری یا جلوگیری از تکرار فعل مشابه، فعل حذف می‌شود. از طریق معنای جمله می‌توان فعل محذوف را پیدا کرد.

مثال:

- ادب از که آموختی؟ از بی‌ادبان (آموختم) ← برای جلوگیری از تکرار، فعل «آموختم» حذف شده است.
- الهی، شناخت تو ما را امان (است) ← برای آهنگین شدن و زیباتر شدن جمله، فعل «است» حذف شده است.

مقدمه مؤلف

اول دفتر به نام ایزد دانا

درود بر شما دانش آموزان سخت کوش
قبل از هر چیز باید بگویم همین که این کتاب دست
شماست نشانه سخت کوشی و دقت شماست. شاید
پرسید از کجا فهمیده‌ام؟ خیلی ساده است؛ وقتی
دانش آموزی کتاب لقمه را انتخاب می‌کند یعنی به دنبال
استفاده کردن از همه فرصت‌ها و زمان خودش است.
اطمینان دارم در کتاب فروشی با خود گفته‌اید: «وای چه
کتاب خوبی! هم کوچیکه و تو هر کیفی که دارم جا میشه،
هم راحت می‌تونم اون رو تورا راه رفت و آمد بخونم. علاوه بر
این کاملِ کامله و هر چی بخوام یاد بگیرم در این کتاب
پیدا می‌شه».

من هم با شما کاملاً موافقم. اگر خود من هم دانش آموز
بودم، حتماً کتاب‌های لقمه جزء اولین انتخاب‌هایم بود.
باید بگویم در این کتاب هیچ نکته یا مطلبی از قلم نیفتاده است.

بخش اول

واژگان و املا

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- معنی همه واژه‌های دشوار همراه شاهد مثال (هم‌انتهایی که در انتهای کتاب درسی معنی شده‌اند و هم‌انتهایی که معنی نشده‌اند).
- جمع‌آوری واژگان مهم املائی
- بیان نکات املائی هر درس با توضیحی کامل همراه با مثال‌های متنوع

وبسایت وین‌ریدی

بخش پنجم

تاریخ ادبیات

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- معرفی همه شخصیت‌ها و آثار ادبی، سیاسی و علمی ذکر شده در کتاب درسی
- معرفی مفاخر در سه بخش تاریخ زندگانی، توضیحات و آثار به منظور آسان‌تر شدن یادگیری

و کتاب و پژوهی

جابه جایی اجزای جمله

گاهی در نثرهای قدیمی و شعرها برای زیبایی سخن و رعایت وزن شعر، اجزای جمله جابه جا می شوند. در مثال های زیر، فعل در ابتدای جمله آمده است.

مثال:

- الهی ترسانم از بدی خود، پیامرزم را به خوبی خود.
- بساز با من رنجور ناتوان، ای یار **ببخش** بر من مسکین پینوا، ای دوست

شمردن تعداد جمله ها

برای مشخص کردن تعداد جمله های یک عبارت یا یک بیت، باید بدانیم که هر یک از موارد زیر، یک جمله اند:

- فعل ها
- فعل های حذف شده
- شبه جمله ها (منادا و صوت)

شبه جمله

به واژه هایی که یک کلمه اند ولی معنای یک جمله می دهند **شبه جمله** می گویند. شبه جمله به دو دسته منادا و صوت تقسیم می شود.

① **منادا:** به کلمه ای که در جمله مورد ندا قرار می گیرد (صدا زده می شود)، **منادا** می گویند.

نشانه های ندا عبارت اند از:

- ای **مثال** ← ای خدا
- یا **مثال** ← یا خدا

به نام خداوند خورشید و ماه |
که دل را به نامش خرد داد راه |

لقمه

مهر و ماه

فارسی مفتم

سحر کبریتی

بخش ششم

بانک سؤال‌های امتحانی و پاسخ‌نامه

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- ارائه نمونه سوال‌های امتحانی برای هر درس به تفکیک موضوع
- آوردن آزمون نوبت اول و دوم (املا و نگارش) مطابق با استانداردهای آموزش و پرورش
- ارائه پاسخ‌نامه تشریحی برای سؤال‌ها و آزمون‌ها

ویک‌ب‌وین‌دوپی

روان‌خوانی پیر دانا

واژه‌نامه

- ◀ کاشانه: خانه، خانه کوچک
صاحب خانه و کاشانه شد.
- ◀ از کار افتاده: کنایه از ناتوان
- ◀ جلاد: مأمور شلاق زدن یا کشتن
پیرمردهای ضعیف و از کار افتاده را به دست جلاد می‌سپردند.
- ◀ شیروانی: پوششی که با چوب و آهن بر روی سقف بعضی خانه‌ها درست می‌کنند.
زیر شیروانی خانه‌اش اتاق گرم و کوچکی درست کرد.
- ◀ کاهدان: انبار گاه، محل ریختن گاه
انباری و کاهدان را زیر و رو کردند.
- ◀ رویارویی: مقابله، مواجهه
به پسرش راه و رسم موفقیت و رویارویی با سختی‌ها و دشواری‌های زندگی را آموزش می‌داد.
- ◀ ارواح: جمع روح، روان‌ها
نکند این پسر با ارواح و شیطان سروکار دارد!
- ◀ شایعه: خبر معمولاً نادرستی که بین مردم پخش شده باشد.
این شایعه به گوش شاه رسید.
- ◀ ارزن: دانه ریز خوراکی که غذای نوعی از پرندگان است.
با کوزه‌ای پراز ارزن پخته پیش شاه برو.

از **ظلمت** خود، **رهایی** ام ده با نور خود آشنایی ام ده

◀ دلی ده: کنایه از شهامت و جسارت بده

◀ جان باختن: از جان گذاشتن، مردن، جان خود را فدا کردن

الهی، **دلی** ده که در کار تو جان بازیم.

◀ از راه نیفتادن: کنایه از گمراه نشدن

دانیابی ده که از راه **نیفتیم**.

◀ در چاه نیفتادن: کنایه از گمراه و منحرف نشدن

بینایی ده تا در چاه **نیفتیم**.

◀ دست گرفتن: کنایه از یاری و کمک کردن

◀ دست آویز: چیزی که از آن کمک می‌گیرند.

دست گیر که دست آویز نداریم.

◀ توفیق: سازگاری، موافقت

◀ استوار: محکم، پابرجا

توفیق ده تا در دین **استوار** شویم.

◀ پریشان: آشفته، سرگردان

نگاه دار تا **پریشان** نشویم.

واژه‌های مهم املائی

◀ سرآغاز * مونس (انس) * کارگشا * کوتاه * درازدستی * قصه نانموده

* عنایت الهی * ظلمت (ظالم) * رهایی * نیفتیم * دست آویز *

توفیق (موافق) * استوار

نمونه آزمون نوبت اول

نام:
تاریخ امتحان:
موضوع امتحان:

نام خانوادگی:

متن املای تقریری

ای نام تو بهترین سرآغاز بی نام تو نامه کی کنم باز؟
درختان سرسبز شاخه دست‌های خویش را به آسمان برافراشته
بودند و دعا می‌کردند و کودکان پرنشاط گل‌بوته‌ها و نوجوانان
امیدوار ذرت‌ها در گوش نسیم، آمین می‌گفتند و من با غرور و
خشنودی آنها را تماشا می‌کردم.
متخصصان و دانشمندان جهانی مجبور شده‌اند، اعتراف کنند
که جوانان ما با پشتوانه همّت و غیرت، توانسته‌اند استعداد
جوشان و پنهان خود را آشکار کنند.
نوجوانی دوره انتقال از کودکی به بزرگسالی است. این دوره را با
کم‌حوصلگی و دلخوری‌های بیهوده، زشت و تاریک نکنیم و آن را
با تأمل، تفکر و بصیرت همراه کنیم.
اسکندر در اثنای سفر به شهری رسید و از گورستان عبور کرد.
سنگ مزارها را خواند و به حیرت فرورفت؛ زیرا مدّت حیات
صاحبان قبور که بر روی سنگ‌ها حک شده بود، هیچ‌کدام از ده
سال تجاوز نمی‌کرد.
علامه محمدتقی جعفری، در اولین ساعات حضورش در قم
به حرم حضرت معصومه (س) پناه برد. سر بر ضریح آن حضرت

بخش دوم

معنی و مفهوم

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- معنی همه شعرهای کتاب! شعر روی جلد کتاب، درس‌ها، تمرین‌ها، شروع فصل‌ها و پشت جلد کتاب
- ارائه مفهوم برای بیت‌هایی که نیاز به توضیح تکمیلی دارند.

و کتاب و زندگی

قلب کوچکم را به چه کسی بدهم؟

گلشن آزادی

تاریخ زندگانی: از ۱۳۱۹ تا ۱۳۹۴ هـ.ق در تربت حیدریه
توضیحات: نام او علی اکبر آزادی متخلص به
گلشن است. او به روزنامه‌نگاری و سیاست روی

آورد و در آزادی خواهی تلاش‌های بسیاری کرد.

آثار: دیوان اشعار * تذکره شعرای خراسان «گلشن ادب»
تذکره، کتابی است که در آن زندگی نامه شاعران، دانشمندان و...
نوشته شده است.

نادر ابراهیمی

تاریخ زندگانی: از ۱۳۱۵ تا ۱۳۸۷ هـ.ش
توضیحات: نویسنده‌ای معاصر است که
فعالیت‌های فرهنگی خود را با داستان‌های
کودک و نوجوان آغاز کرد.

آثار: خانه‌ای برای شب (نخستین کتاب او) * کلاغ‌ها * سنجاب‌ها *
دور از خانه * قصه‌های ریحانه خانم * قصه سار و سیب * نوسازی
حکایت‌های خوب قدیم برای کودکان * سه دیدار با مردی که از
فراسوی باور ما آمد (درباره زندگی امام خمینی (ره))

بخش چهارم

دانش ادبی

منوی پیشنهادی سرآشپز در این بخش:

- بررسی همه نکات ادبی کتاب همراه توضیحات کامل و مثال‌های کاربردی
- بهره‌گیری از نمونه‌های نظم و نثر برای آشنایی بیشتر و تثبیت آموخته‌ها

وبسایت وینزویپ

نگارش

۵۸. درباره یکی از موضوعات زیر، متنی بنویسید و سعی کنید هر بخش (مقدمه، تنه و نتیجه) ویژگی‌های لازم را داشته باشد.

الف) کم‌آبی

ب) نقش دوست در زندگی

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۵۹. کدام گزینه به ترتیب معنای واژه‌های «مقتدر، والا، مراد» است؟

- (۱) قدرتمند، برتر، خواسته
 (۲) توانا، بهشتی، آرزو
 (۳) توانا، بهشتی، مقصود
 (۴) جسور، عالی، مقصود

۶۰. کدام گزینه یک جمله ادبی است؟

- (۱) جوانان، خرمشهر را پس گرفتند.
 (۲) چرا صلاح و پارسایی جوانان را نمی‌بینند؟
 (۳) وضع شما از زمین تا آسمان فرق کرده است.
 (۴) اوایل ریاست جمهوری بنده بود.

۶۱. کدام گزینه با بیت زیر ارتباط معنایی دارد؟

«گر هزاران دام باشد هر قدم چون تو با مایی نباشد هیچ غم»

- (۱) چوپریابی به سوی دام حق پر / که از دامش رهایی مصلحت نیست
 (۲) آفتاب فضل عالم پرورت / کرده بر هر ذره‌ای ایشارها
 (۳) ز فضلش هر دو عالم گشت روشن / ز فیضش خاک آدم گشت گلشن
 (۴) اگر جمله جهانم خصم گردند / نترسم چون نگهدارم تو باشی

از خدا جویم، توفیق ادب بی ادب، محروم شد از لطف رب

◀ معنی: از خداوند می‌خواهیم ما را در یادگیری ادب و فرهنگ یاری کند. زیرا انسان بی ادب از رحمت و لطف خداوند بی بهره است.

بی ادب، تهمانه خود را داشت بد بلکه آتش در همه آفاق زد

◀ معنی: انسان بی ادب نه تنها به خودش بدی می‌کند بلکه بدی او به همه جهان آسیب می‌زند.

مثنوی معنوی، مولوی

درس چهارم

با بهاری که می‌رسد از راه

روشن و گرم و زندگی پرداز آسمان، مثل یک تبسم شد

◀ معنی: آسمان مانند لبخندی بامحبت و دلنشین روشن شد (آسمان صاف شد و ابرهای تیره کنار رفت).

هرچه سرما و هرچه دل سردی پر زد آهسته از نظر گم شد

◀ معنی: سرما، افسردگی و ناامیدی آهسته از نظرها پنهان شد (از میان رفت).

با نسیمی که زندگی در اوست باز چشم جوانه‌ای وا شد

◀ معنی: با وزش نسیم زندگی بخش، دوباره جوانه‌ها و سبزه‌ها شکوفا شدند.

بر درختی، شکوفه‌ای خندید در کتابی، بهار، معنا شد

◀ معنی: بر روی درخت شکوفه‌ای مانند لبخند باز شد، دوباره بهار دنیا را زیبا کرد.

در توضیح نکات دستوری و ادبی با تجربه چندین سال معلمی، خوب می‌دانستم که دانش‌آموزان چگونه مطالب را بهتر یاد می‌گیرند یا نیاز به تأکید بیشتر روی چه نکاتی دارند. از دیگر مزایای این کتاب این است که همهٔ مباحث آن به‌طور موضوعی تفکیک شده است و از آنجا که هر بخش نیز با ترتیب کتاب درسی منطبق است در یک چشم به هم زدن می‌توانید هر مطلبی را که می‌خواهید، پیدا و مطالعه کنید. برای آشنایی بیشتر شما با بخش‌های این کتاب باید بگوییم کتاب حاضر در هفت بخش تدوین شده است:

بخش اول: واژگان و املا

معنی لغات و نکات املائی در این بخش آمده است. مزیت این بخش در این است که پس از معنای هر لغت، جمله‌ای از کتاب ذکر شده که این لغت در آن استفاده شده است و یادگیری لغات را بسیار آسان می‌کند. در اینجا، می‌خواهم به شما توصیه کنم هرگز لغت را خارج از جمله حفظ نکنید. این کار هم بسیار خسته‌کننده است، هم مانع از ذخیره شدن معنی واژه در حافظه بلندمدت شما می‌شود.

بخش دوم: معنا و مفهوم

در اینجا معنی ابیات به صورت ساده و قابل فهم آورده شده است.

تشریحی و تستی طرح شده است. خوب است شما عزیزان پاسخگویی به سؤال‌ها را قسمتی از فرایند آموزش بدانید و خود را موظف کنید تا به همه سؤال‌ها پاسخ دهید. اگر برای پاسخ دادن به سؤالی مشکل داشتید یا خواستید از درستی پاسخ خود مطمئن شوید می‌توانید سری به پاسخ‌نامه بزنید.

معلم‌ان، اولیا و دانش‌آموزان گرامی بسیار سپاسگزار خواهیم بود اگر پیشنهادات و انتقادات خود را از طریق نشانی الکترونیکی گروه فارسی Farsi@mehromah.ir یا سامانه پیامکی [۳۰۰۰۷۲۱۲۰](tel:300072120) با ما در میان بگذارید.

در پایان، از همه عزیزانی که در فراهم کردن این کتاب زحمت کشیدند از صمیم قلب سپاسگزارم.

سحر کبری‌تی

شعر آغاز کننده فصل دوم

منتظران بهار، فصل شکفتن رسید مرده به گل ما برید، یار به گلشن رسید

◀ معنی: ای کسانی که منتظر رسیدن بهار و فصل شکوفایی بودید، بدانید که فصل شکفتن گل‌ها رسید. به گل‌ها خبر خوش بدهید که یار (بلبل) به باغ رسیده است.
بیدل دهلوی

شعرخوانی: توفیق ادب

ای خدا! ای فضل تو حاجت روا با تو یاد هیچ کس نبود روا

◀ معنی: ای خدایی که لطف و احسان تو نیازهای ما را برآورده می‌کند. با وجود تو یاد کردن از هیچ کس شایسته نیست.

قطره دانش که بخشیدی ز پیش متصل کردان به دریاهای خویش

◀ معنی: علم اندکی که از خودت به ما بخشیدی به علم وسیع خودت متصل کن.

◀ مفهوم: خدایا، علم ما را زیاد کن.

صد هزاران دام و دانه است ای خدا ما چو مرغان حریصی بی‌نوا

◀ معنی: ای خدا، در دنیا هزاران گرفتاری و وسوسه وجود دارد در حالی که ما مانند پرندگان طمع‌کار و بیچاره‌ایم (در معرض خطر هستیم).

گر هزاران دام باشد هر قدم چون تو با مایی، نباشد هیچ غم

◀ معنی: اگر هزاران گرفتاری و وسوسه هم جلوی راه ما باشد وقتی تو با ما هستی هیچ غمی نداریم.

انواع زاویه دید

• **اول شخص:** وقتی یکی از شخصیت‌های داستان، ماجراها و وقایع را از دید خود بیان می‌کند و از احساسات و هیجانات خود سخن می‌گوید زاویه دید داستان، **اول شخص** است؛ برای مثال داستان «قلب کوچکم را به چه کسی بدهم؟» با زاویه دید اول شخص نوشته شده است.

قسمتی از داستان: «فوراً تصمیم گرفتم آن گوشه خالی قلبم را بدهم به چند نفر که خیلی دوستشان داشتم و...».

• **دانای کل:** وقتی راوی در داستان حضور ندارد و از بالا به اتفاقات و ماجراها نگاه می‌کند و آنها را برای ما تعریف می‌کند، زاویه دید داستان، **دانای کل** است. او از همه افکار و احساسات شخصیت‌ها باخبر است. فعل‌ها در این نوع زاویه دید، سوم شخص اند؛ برای مثال داستان «کژال» با زاویه دید دانای کل نوشته شده است.

قسمتی از داستان: «چیزی از پشت صخره بیرون آمد. کژال اول خیال کرد که سگ است؛ سگی از سگ‌های آبادی که پی گله بیرون آمده. اما سگ نبود. صدای زوزه‌اش، پوست برتن کژال خراشید...».

درس هفتم

علم زندگانی

جابه‌جایی در شعر و نثر ادبی

گاهی در شعر یا نثر ادبی برای زیباتر کردن سخن یا رعایت وزن و آهنگ، اجزای جمله **جابه‌جا** می‌شوند.

- ۱ (در پایان کلمه) ← مثال ← **خدایا / حافظا**
- گاهی نشانه ندا حذف می‌شود و اسم بدون هیچ نشانه‌ای صدا زده می‌شود.

 مثال: بچه‌ها، آرزوی من این است.

بچه‌ها ← منادا (نشانه ندا حذف شده) ← [ای] بچه‌ها

- ۲ **صوت:** به کلمه یا گروهی از کلمه‌ها که اغلب برای بیان حالت‌های عاطفی مانند غم، شادی، تشویق، پشیمانی و تعجب به کار می‌رود، **صوت** می‌گویند.

- کلمه‌هایی مانند کاش، به‌به، آفرین، آمین، وه، مرحبا، افسوس، آه، دردا، دریغ، وای، آوخ، هیهات، زینهار، مبادا و عجب، نمونه‌هایی از اصوات هستند.

 مثال:

- گفت: «جان پدر! تو نیز اگر بخفتی، به از آن که در پوستین خلق افتی».

جمله اول	جمله دوم	جمله سوم	جمله چهارم	جمله پنجم
(منادا)	(منادا)	(منادا)	(بهتر است)	

- دریغ کز میان ای یار رفتی به درد و حسرت بسیار رفتی
جمله اول	جمله دوم	جمله سوم	جمله چهارم
(صوت)	(منادا)	(منادا)	

ستایش: یاد تو

واژه‌نامه

- ◀ سرآغاز: مقدمه، اول هر چیزی، آغاز
- ◀ ای نام تو بهترین **سرآغاز** بی نام تو، نامه کی کنم باز؟
- ◀ مونس: همدم، یار
- ◀ روان: روح، جان
- ◀ ای یاد تو **مونسِ روانم** جز نام تو، نیست بر زبانم
- ◀ کارگشا: حل کننده مشکلات، آسان کننده کارها
- ◀ ای **کارکشای هرچه هستند** نام تو، کلید هرچه بستند
- ◀ هست کن: به وجود آورنده
- ◀ اساس: پایه، بنیاد
- ◀ کوتاه: مخفف کوتاه
- ◀ درازدستی: ستمگری، زورگویی
- ◀ ای **هست کن اساس هستی** **کوتاه** ز **دَرَت**، **درازدستی**
- ◀ نانموده: آشکار نشده، پنهان
- ◀ هم قصه **نانموده**، دانی هم نامه **نانوشته**، خوانی
- ◀ عنایت: بخشایش، لطف، توجه، احسان
- ◀ هم تو، به **عنایت الهی** آنجا، قدم رسان که خواهی
- ◀ ظلمت: تاریکی، سیاهی
- ◀ رهایی: آزادی، خلاص، نجات

پاسخ نامہ

وہابی وینڈی

واژه‌های مهمّ املائی

- ◀ استعداد (مستعد) * تحلیل (حل) * به عنوان * نقطهٔ مرکزی *
- مؤمن (ایمان) * به رغم * واقعیت (واقعه) * مطبوعات (طبع) *
- رسانه * انحراف (منحرف) * نسل * این طور * خطا * قابل جبران *
- صلاح (صلح) * پاکدامنی * پارسا * صداقت (صادق) * شور و شعور *
- متخصصان (خاص) * اعتراف (معترف) * پشتوانه * همت و
- غیرت * خرمشهر * ریاست جمهوری * هیئت * رئیس * وضع *
- بسیجیان * ارتش * استحکامات (محکم) * پشتیبان * بحمدالله *
- میلیون * مایهٔ افتخار * نظام (نظم) * هوشمندانه * حفظ ایمان *
- رستگاری * شکوهمند * مقتدر (اقتدار) * قدر * نشاط * طلایی * عمر *
- متعال (تعالی) * فرصت

نکات مهمّ املائی

در نوشتن املا به دو نکته توجه داشته باشید:

- ① به نحوهٔ ادای کلمه و تلفظ آن دقت و سعی کنید شکل نوشتاری کاملاً مطابق با آن باشد؛ برای مثال هرگز واژهٔ «اجتماع» را «اشتما» ننویسید. دقت کنید تلفظ عامیانهٔ کلمه‌ها، شما را فریب ندهد و آنچه را معلّم دقیق برایتان تلفظ می‌کند، بنویسید.
- ② حتماً پس از پایان املا متن نوشتهٔ خود را یک بار دیگر مرور کنید.

۵۰. واژه «روا» در هر مصراع چه معنایی دارد؟
 «ای خدا! ای فضل تو حاجت روا با تو هیچ‌کس نبود روا»

دانش زبانی

۵۱. بخش اصلی معنای جمله و انتقال دهنده پیام است.
۵۲. تعداد جمله‌ها را در بیت زیر مشخص کنید.
 «صد هزاران دام و دانه است ای خدا ما چو مرغان حریصی بی‌نوا»
۵۳. جمله‌های زیر را کامل کنید.
 الف) حالا دنیا بهترین جا برای رشد کردن
 ب) قول مواظب احساسات

دانش ادبی

۵۴. درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.
 الف) بیت «گر هزاران دام باشد هر قدم / چون تو با مایی نباشد هیچ غم» آرایه تشبیه دارد.
 ب) «جوان و نوجوان چشمه جوشان نیرو و استعداد است.» یک جمله ادبی است.
۵۵. با واژه «باران» یک جمله زبانی و یک جمله ادبی بنویسید.

تاریخ ادبیات

۵۶. مولانا از شاعران و عارفان قرن است.
۵۷. مولانا کتاب را در بیت سرود.

امام را از یاد خدا و محبت به مردم، غافل نساخت. مردم نیز او را از جان و دل دوست می‌داشتند. او محبوب همه مسلمانان جهان و مایه افتخار مردم ایران بود.

آدم آهنی زیر آن ملافه سفید با صدای غرغزمانندی می‌گفت: «بال بالی... بلوط... به او آسیب رسید».

خداوند «نمی‌توانم» را قرین رحمت خود کند و به همه آنهایی که حضور دارند، قدرت عنایت فرماید که بی حضور او به سوی آینده بهتر حرکت کنند. آمین! (۱۵ نمره)

پرسش‌های املایی

۱. برای کلمه‌های زیر، هم خانواده بنویسید. (۵/۰)

اخلاق: تعویض:

۲. جاهای خالی را با یکی از واژه‌های داخل پرانتز کامل کنید.

(۵/۱ نمره)

(الف) کژال به دنبال او زمین را می‌کشید. (خیش / خویش)

(ب) ای مرغک ز آشیانه / پرواز کن و پریدن آموز

(خورد / خرد)

(پ) جز در مقام اجازه نمی‌داد کسی از دیگری

بد بگوید. (دادخواهی / دادخواهی)

۳. شکل نوشتاری کامل نشانه‌های اختصاری زیر را بنویسید.

(۱ نمره)

«ص»: «ع»: